

Verket "Viktiga saker", konstnärens foto.

I hennes konst möts öst & väst

Om Natasha Dahnbergs konstnärskap

När den ryskbördiga konstnären Natasha Dahnberg först visade sin enkla målning föreställande tre vardagsföremål stod den svenska publiken undrande. Ett saltkar, en tvål och en tändsticksask – vad var det för ett torftigt motiv för en konstnär?

HENNES RYSKA PUBLIK (hon ställer även ut i sitt gamla hemland) däremot förstod omedelbart vad konstnären ville ha sagt. För den som upplevt umbäranden, oroligheter och krig är konstnärens "överlevnadskit" alldeles självklart: saltet, nödvändigt för kroppen, tvålen, ett villkor för att kunna sköta sin hygien, tändstickssasken, redskapet för att kunna lysa upp mörkret och tända värmande eldar.

SOM UNG KONSTSTUDENT i Ryssland lärde sig Natasha Dahnberg konstens alla viktiga grunder så att hon nu vid behov kan frigöra sig från regler och lagar om hon vill och söka sig ut i nya konstlandskap. Hon arbetar lika naturligt i olika tekniker som måleri, skulptur, performance, video, film eller teckning. Sedan 2000 är Moskva-födda Natasha Dahnberg bosatt och verksam i Sverige. Hon ingår i konstnärgruppen HAKA tillsammans med konstnärerna Helena Laukkanen, Anna-Karin Brus, Katarina Sundqvist Zohari och Agneta Forsberg. Gruppen har en gemensam ateljé i Uppsala. Utöver sina individuella karriärer arbetar de även med gemensamma utställningar.

Ett av 48-åriga Natasha Dahnbergs senaste videoverk har titeln *Caro vera infirma* (Köttet är svagt) och är inspelat i Uppsalas anatomiska teater från 1663, Gustavianum. Med vänner och konstnärskolleger som statister genomförde konstnären där en "obduktion" på det bord som en gång användes vid patologiska undersökningar av avlidna personer. Men under täckelset låg den här gången inte en människokropp utan ett konstverk, som vid obduktionen visade sig innehålla en rad mindre konstverk som med varsamma, handskbeklädda händer under tystnad skickades runt till den inbjudna publiken för närmare inspektion.

Caro vera infirma är ett verk präglad av den vördnad och samtidiga nyfikenhet inför konsten, livet och döden som präglar Natasha Dahnbergs hela konstnärskap. Allt handlar om att söka förbindelselänkar mellan det kända och det okända, mellan minne och glömska, närhet och avstånd. Verket skapades som ett led i konstnärens bearbetning av sin faders bortgång.

Nu har *Caro vera infirma* fått en uppföljare på Medicinhistoriska museet i Uppsala där man i början av april installerade verket *Stoff*, byggt på de konstföremål som plockades upp vid "obduktionen" på Gustavianum. Hjärtpunkt i *Stoff* är filmatiseringen av framförandet på Gustavianum.

Medicinhistoriska museet visar sig vara en kongenial plats för Dahnbergs verk. Föremålen som plockades upp ur den undersökta konstkroppen har nu placerats i glasvitriner bland museets imponerande historiska samlingar. Utställningen pågår till och med 3 september 2017.

ETT ANNAT CENTRALT VERK i Dahnbergs oeuvre har titeln *Maria & Elisabet*. Motivet är ett de mest frekvent förekommande i konsthistorien: Elisabets och Marias möte. Elisabet som ska föda sonen som kommer att kallas Johannes och som ska vara den som förebådar miraklet, Messias ankomst till jorden. Maria, hon som förskräckt mottagit beskedet att hon är den utvalda, kvinnan som ska bära gudssonen i sin kropp.

Många konstnärer har skildrat händelsen, inte minst under medeltiden och renässansen, då religiösa motiv hörde till dagordningen. I vår tid är det kanske främst den amerikanske konstnären Bill Violas video *The Greeting* som för traditionen vidare. Hans slow-motion skildring av de båda havande kvinnornas tysta möte där all kvinnlig kunskap och erfarenhet strålar samman i ett ordlöst samförstånd hör till samtidens mest berörande konstverk

Med sitt bildspråk som inte väjer för de stora känslorna gestaltar Viola de båda kvinnornas tysta omfamning och berättar visuellt utan ord om hela registret av reaktioner och känslor.

NATASHA DAHNBERG HAR gjort sin version av temat i videoverket *Maria & Elisabet*. Dahnbergs förhållande till berättelsen är annorlunda än Violas och väl förankrat i en samtida vardaglighet. Hennes båda kvinnor är diametralt olika, Elisabet en etablerad medelålders kvinna, Maria en flicka i nedre tonåren. Ställda inför faktum är deras reaktioner därför också mycket olika men ändå förenas de i sitt fysiska möte i en kvinnogemenskap som är tidlös och i grunden oberoende av alla andra faktorer än detta enda: de bär en blivande ännu okänd människa i sina kroppar.

Ofrånkomlig oro inför en framtid med helt andra villkor än de som rådde innan vetenskapen om havandeskapet formuleras i de båda kvinnornas reflexioner kring det akuta tillståndet. Mot Elisabets tankar på hur det nya livet som äldre mamma kan komma att gestalta sig står Marias vilsna undran över hur hon ska kunna bära det ansvar som kommer att krävas av henne.

Bildmässigt är Dahnbergs film centrerad och koncentrerad kring de båda kvinnorna med klimax i deras fysiska möte vid köksbordet hos Elisabet. Det är just miraklets plats i en vanlig vardag som är styrkan i hennes film, så annorlunda än Violas kvinnomöte som tycks äga rum i ett tidlöst, nästan sakralt rum långt borta från nattvak och småbarnstvätt. Hos Viola är det existentiella miraklet den centrala upplevelsen, hos Dahnberg den in på kroppen påtagliga förändringen av livsvillkoren. Kanske är skillnaden i grunden en fråga om genus: mannen Viola betraktar kvinnorna utifrån sin manliga horisont och fascinerar över deras för honom oåtkomliga hemlighet. Kvinnan Dahnberg, själv mamma, går in i sina skapade gestalter med hela kvinnolivets både fysiska och mentala hemligheter sedda och upplevda inifrån.

Med sitt stillsamma, nästan Vermeerskt milda bildspråk ger Natasha Dahnberg den omstörtande upplevelsen en form som vidgar hela konceptet till att bli ett existentiellt drama. Att läsa in en religiös dimension i Natasha Dahnbergs verk förefaller därför högst naturligt.

I VIDEOVERKET *På ett hår*, visar Natasha Dahnberg en resa genom ett helt kvinnoliv, koncentrerat och kondenserat till håret i form av den klassiska hårflätan som bärare av livets många attribut, från vigselringen till sorgbandet, från ungdomens blondhet över medelålderns och åldrandets tilltagande gråhet. Det långa kvinnohåret, en klassisk metafor för kraft och makt,

Ur videoverket *Caro vera infirma*.

här som tids- och genusmarkering.

Verket har en direkt koppling till samtida händelser som för den ryskbördiga konstnären fått särskild pregnans. I en fotoserie blir nyheten om ett för några år sedan nedskjutet flygplan i Ukraina transformerad till en blodröd/vallmofärgad sjal.

I Dahnbergs konstnärskap ingår personlig historia och dagsaktuella politiska händelser och tillstånd en nära förening, som här fått sitt kongeniala uttryck i flätan; i Ryssland flätar man fortfarande flickors hår ända upp i vuxen ålder. Här används frisyren metaforiskt på ett sätt som är ganska vanligt hos Dahnberg som hela tiden finner bärande former för att förena sina båda kulturkretsar, den ryska och den svenska.

Utanför Konserthuset i Uppsala har Natasha Dahnberg lagt en gatstensmosaik föreställande några gatumusikanter. I Ryssland är gatumusikanter fortfarande vanliga, mindre ofta hos oss. Med Dahnbergs verk är det som om musiken från Ryssland nådde ända fram till oss i Sverige och knöt osynliga band mellan de båda länderna.

Att lyssna till den musiken och att följa Natasha Dahnbergs alla nya konstnärliga landvinningar är ett ständigt pågående konstäventyr.

När detta skrivs får jag just veta att hon fått en beställning från Uppsala kommun och Svenska kyrkan. I ett nytt videoverk kommer hon med sitt estetiska språk att gestalta temat *Konst som port till Reformationen*.

CRISTINA KARLSTAM är född 1942 i Örebro och bosatt och verksam i Uppsala. Fil kand i litteraturhistoria, konsthistoria och estetik. Kulturskribent på Uppsala Nya Tidning under drygt 20 år. Nu är hon medarbetare i kulturtidskriften Cora och i nättidningen cora.se.

Ur videoverket *Maria & Elisabet*.

ARTIKELN DU JUST LÄST är hämtad ur
tidningen Elsa nr 2/2017, med temat:
Konstens kraft – gestaltning av världar i vardande

ELSA ÄR EN TIDNING om feministisk teologi, kultur och ekumenik
som ges ut av Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, SEK.

BLI MEDLEM i SEK, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, så får du
tidningen hemskickad i brevlådan 4 gånger om året.

Läs mer och bli medlem på
www.svekumeniskakvinnor.se

